

***COMPLIANCE* I SISTEMES
D'INTEGRITAT INSTITUCIONAL
SECTOR PÚBLIC**

**Rafael Jiménez Asensio
FMC 2016**

www.rafaeljimenezasensio.com

INTEGRITAT I CONFIANÇA INSTITUCIONS PÚBLIQUES

- ▶ *“La desconfianza y el descrédito son letales para organizaciones, empresas e instituciones y minan las bases de la organización política de la sociedad”*
- ▶ (Txetxu Ausín, filósofo CSIC y miembro de la Comisión de Ética Pública del Gobierno Vasco)

INTEGRITAT: MARC CONCEPTUAL

SISTEMA NORMATIU

- SISTEMAS NORMATIUS: LLEIS I DISPOSICIONES REGLAMENTÀRIES

AUTOREGULACIO

- CODIS DE CONDUCTE ÓDIGOS DE CONDUCTA SENSE MARCS D'INTEGRITAT INSTITUCIONAL (COSMÈTICS RETÒRICS)

AUTOREGULACIÓ

- CODIS DE CONDUCTA AMB MARCS D'INTEGRITAT INSTITUCIONAL (INFRAESTRUCTURES ÈTIQUES)

INTEGRITAT: MARC CONCEPTUAL

MARC D'INTEGRITAT INSTITUCIONAL (OCDE 1997)

1.- CODI DE CONDUCTA

2.- SISTEMA PREVENCIÓ/DIFUSIÓ

3.- CANALS, CIRCUITS I PROCEDIMENTS

4.- ÒRGAN DE GARANTÍA (AUTONOMÍA FUNCIONAL)

5.- AVALUACIÓ DEL SISTEMA

6.- ADAPTACIÓ PERMANENT

COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL SECTOR PÚBLIC

- ▶ ANTECEDENTS
- ▶ De la LO 5/2010 a la Llei 1/2015
- ▶ No cal atribuir responsabilitat penal a l'Estat, AAPP territorials i institucionals, organismes públics, organismes reguladors, i agències
- ▶ Les societats mercantils locals si que estan subjectes a aquesta responsabilitat penal després de la reforma de 2015.
- ▶ No interessen la perspectiva penal, serà tractada després (Fermín Morales), sinó només posar en relleu possibles impactes de la política de *compliance* sobre les polítiques d'integritat institucional en el sector públic

COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL SECTOR PÚBLIC 2

QUÈ IMPACTES TÉ LA POLÍTICA DE COMPLIANCE SOBRE LES POLÍTIQUES D'INTEGRITAT DE LES AAPP I DEL SECTOR PÚBLIC?

1) Són dos processos paral·lels;

2) Però, tenen "interconnexions" o "creus" evidents

3) El ritme temporal d'implantació és diferent: s'ha accelerat en el cas de les PC (però només afecten les societats mercantils públiques); és molt desigual o menys incisiu a l'Administració pública.

COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL SECTOR PÚBLIC 3

QUÈ IMPACTES TÉ LA POLÍTICA DE COMPLIANCE SOBRE LES POLÍTQUES D'INTEGRITAT DE LES AAPP I DEL SECTOR PÚBLIC?

4) La Llei catalana de transparència només opta per un sistema d'integritat (codis de conducta) a "la zona alta" (representants polítics i directius de màxim nivell), no estén la política de compliment als empleats d'aquestes societats mercantils: sistema imperfecte.

5) Es pot dir que les polítiques d'integritat del sector públic es retroalimenten (tot i que encara limitadament) de les Politiques de *Compliance*

COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL. IDEES-FORÇA

- 1) Funció de compliment no és només una funció jurídica
- 2) PC neutral i independent
- 3) Objectiu: reduir riscos
- 4) Valor a preservar: reputació de l'empresa o de la institució
- 5) Construir organitzacions amb principis ètics / *infrastructures ètiques*
- 6) PC: normes obligatòries i voluntàries / SII: normes jurídiques i autoregulació
- 7) Aprenentatge continu

COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL. IDEES-FORÇA 2

CULTURA DE *COMPLIANCE*:

Norma UNE-ISO 19600

Avaluació permanent i periòdica del sistema de compliment.

Millora contínua

Afinitats amb un Sistema d'Integritat Institucional

Però també hi ha moltes diferències (no interessa ara posar de relleu aquestes).

PUNTS DE TROBADA ENTRE *COMPLIANCE* I SISTEMES D'INTEGRITAT

1) Identificar obligacions o valors i normes de conducta

2) Posar en marxa sistemes d'informació i difusió: prevenir

3) Establir canals de queixes i denúncies

4) Identificar riscos, també enfront de tercers (proveïdors, contractistes)

5) Assegurar revisió periòdica

6) Proporcionar assessorament objectiu

POLÍTIQUES DE COMPLIANCE I SISTEMES D'INTEGRITAT INSTITUCIONAL: CLAUS

Punt de trobada fonamental: Sistema preventiu. Posar l'accent en la prevenció

Els Codis de conducta són elements bàsics del sistema preventiu.

Aquestes codis tenen diferències notables si són de PC o formen part del SII

Però tenen elements també comuns:

- Evitar conflictes d'interès
- Prevenir la corrupció
- Promoure l'ètica/Òrgans de control
- Establir canals de denúncies i irregularitats.

CULTURA DE INTEGRITAT I DE COMPLIMENT (*COMPLIANCE*)

"Una organització, pública o privada, que pretengui tenir èxit a mig termini (ser competitiva econòmica o institucionalment), ha de promoure i mantenir una cultura d'integritat i de compliment".

GOBERNANÇA, *COMPLIANCE* I SISTEMES D'INTEGRITAT

Vincles estrets entre Bona Governança, Política de Compliment i Sistemes d'Integritat Institucional.

La idea-força de "Governança Ètica".

Involucrar la societat i al teixit empresarial en la construcció de la integritat pública (societat exemplar).

Projecte de Llei de Contractes en el Sector Públic. Directives. La integritat com a principi central.

No pot haver integritat institucional sense una ciutadania (i teixit empresarial) integres

ÒRGANS DE VIGILÀNCIA I DE GARANTIA: *COMPLIANCE* I SII

Chief Compliance Officer / Comissions d'Ètica (o Comissionats)

Òrgans encarregats de vetllar pel 'compliment "(normes, valors, principis, etc.). Diferència: normes jurídiques / normes de conducta.

Òrgans unipersonals o col·legiats

Han de tenir recursos econòmics i personals.

Funció principal: prevenir i evitar danys de reputació o institucionals

ÒRGANS DE VIGILÀNCIA I DE GARANTIA: *COMPLIANCE* I SII 2

Perfil de les persones que integren aquests òrgans de garantia:

- 1) Formació i experiència
- 2) Integritat (honestedat)
- 3) Neutralitat
- 4) Independència (separació funcional i orgànica)

FUNCIÓ POSITIVA, NO NEGATIVA

EXIGEIX COMPORTAMENT "ACTIU": No n'hi ha prou amb crear l'òrgan, ha de ser efectiu.

CONCLUSIONS: PARALLELISMES ENTRE COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL

ELEMENTS COMUNS:

1) Codis ètics o de conducta

2) Formació i Difusió

3) Canals de denúncia, queixes o de qüestions ètiques

4) Òrgan de vigilància compliment o de garantia

5) Elaboració de Guies disciplinàries

6) Avaluació permanent del programa ("instrument viu"

CONCLUSIONS: PARALLELISMES COMPLIANCE I INTEGRITAT INSTITUCIONAL

OBJECTIU COMÚ

Identificar riscos, tant interns com externs; en un cas de possibles delictes, i en l'altre de males pràctiques o males conductes (no adequades als valors i normes de conducta determinats en els Codis).

CONCLUSIONS: ALGUNES DIFERÈNCIES

Compliance: Aprenentatge a través del Codi Penal. Via ràpida: pressió forta.

Integritat Institucional: autoaprenentatge a través de Valors i Normes de conducta. Via lenta.

La fe cega en el Dret, davant del relativisme (o cinisme) de l'aposta per l'Ètica Institucional

Implantar un Sistema d'Integritat Institucional en el Sector Públic no és igual a implantar una política de compliance: Abast més limitat; Directius i empleats. finalitats diferents

FINAL

L'APOSTA PER UNA LLUITA PREVENTIVA I NO NOMÉS REACTIVA. ACTIVAR ELS SISTEMES D'INTEGRITAT *ABANS I NO DESPRÉS* D'UNA CRISI DE CORRUPCIÓ

“Il existe un décalage entre ‘la majesté de la règle et la médiocrité de son application’

(Yves Mény, Rapport Nadal, « Renouer la confiance publique »)

FINAL

“Una sociedad sin virtudes no es un ‘demos’; la democracia necesita buenas costumbres para que las instituciones funcionen como deben, pues, a fin de cuentas, éstas dependen del bien o mal hacer de las personas que las gestionan”

(Victoria Camps, Breve historia de la Ética, RBA, Barcelona, 2013, p. 398).